

COSTACHE NEGRI

corespondență inedită

PAUL PĂLTĂNEA

Nu cu multă vreme în urmă, în 1966, prin grija lui Emil Boldan a fost strînsă în două elegante volume opera lui C. Negri, poezii, proză și corespondență.

Adăugăm, la corespondența cunoscută, un număr de șase scrisori, existente la Arhivele Statului București, adresate unor administratori ai moșiilor Cocuței Conachi-Vogoride — sora vitregă a lui Negri, căsătorită acum cu Ruspoli. Cu toate că ele privesc mai mult afacerile bănești ale Cocuței, față de care Negri manifestă o deosebită grijă și multă afecțiune, totuși sînt și informații care vin să întărească o serie de trăsături morale ale lui C. Negri, deja cunoscute.

Merită să subliniem, chiar dacă este știut, spiritul de sacrificiu a lui Negri care și-a neglijat interesele personale pentru a contribui la rezolvarea diferitelor probleme importante ale vieții politice românești. „Am fost nevoit—spune Negri într-o scrisoare din 17 februarie 1865—a da preferință treburilor țării, care pentru unele dintr-insele, dacă nu-mi băteam capul cu atîta stăruință, Dumnezeu știe ce se mai întîmpla cu ele“.

Preocuparea deosebită pe care o are pentru rezolvarea tuturor treburilor moșiilor, unele încurcate în procese, dezvăluie, încă o dată, marea cinste de care dă dovadă C. Negri. De altfel, întreaga sa viață este un pilduitor exemplu de respectare a tuturor legilor morale și sociale. Sub acest aspect, el poate sta alături de N. Bălcescu, conturînd astfel, personalitatea ideală a luptătorului din revoluția anului 1848.

17 februarie 1865 București

1

Iubite Domnule Gheorghiescu,

Îmi este cu totul cu neputință de a veni în Moldova, fiindcă piste cîteva zile să apropie termenul fixat unde trebuie să mă aflu iarăși la Constantinopol.

Vrînd Dumnezeu, cred că pe la mai să mă întorc în Moldova, de unde apoi să nu mă mai clintesc și atunci voi căuta cît să va putea mai bine să mă ocup de trebile Cocuții, mai cu samă de giudecăți.

Am fost nevoit a da preferință trebilor țării, care pentru unele dintr-însele, dacă nu-mi băteam capul cu atîta stăruință, Dumnezeu știe ce să mai întîmpla cu ele. Am scris și lui D. Marin care m-au înștiințat despre nevoile Țigăneștilor, cum scriu și dumitale acum, că ace moșie nu să poațe da cu 2000 galbeni pe an, cît dă D. Țigănuș și că chiar de ar produce încă mai puțin decît are sumă, prin căutarea casei, încă nu ar trebui să i se strice preiul în așa fel. Mai virtos că ea de 15 ani n-au sporit cu nimica în prețul de 5.000 galbeni, cînd alte moșii s-au suit mai mult. Și apoi cred că P. Ruspoli, ca să-și facă o ocupație, o va căuța singur, ca să o poată îmbunătăți cum să cuvine unei moșii de așazăre.

Casa iarăși trebuie pornită, căci nu folosim nimica pierzîndu-se vremea lucrului ei, cum și ce fel să întîmpinăm cheltueala trebuitoare, o las la chibzuința înțeleptă și cu durere pentru casă a Dumitale, căci nu găssesc alta ați zice.

Numai decît însă trebuie să ne rostim pentru prețul Plăcintei și să faci acolo toate chipurile ca să să sfîrșească această treabă, căci cu socoteala de a mări prețul pe falce, tot zăbovim și pe de altă parte dobînzile datoriilor cresc, și este aceasta o speculație mai mult vătămătoare decît folositoare pentru casă. Așa dar rostește-te pentru preț și dacă vei vedea că nu putem scoate mai mult decît 15 galbeni falce, primește și sfîrșește alcătuirea, ca, cu un ceas mai înainte, să putem și noi lua banii și plăti îndată unde casa este datoare.

Obligațiile de moșie iarăși sînt de idee ca înființîndu-se bănci pentru esconta lor, asămîne să prifacă în bani, după cum se va putea vinde înainte de toate, să scape de toate datoriile. Aceste obligații, precum și banii de pe Plăcinta, vor sluji la desfacerea casei de toate a ei nevoi.

Pentru aceasta fă cum vei socoti că este mai bine și mai nimerit ca pînă cînd aceste două operații se vor îndeplini, să poți întîmpina nevoile moșiiilor Țigănești, Domnești, Nămoloasa, precum și facerea casei.

La vreme grele, trebuie cineva să ostenească și să chibzuiască cu toată osîrdia.

Spre revedere la luna lui mai, să ne găsim sănătoși rămîindu-ți bun prieten.

C. NEGRE

(Achiziții noi CCXL/17)

2

18 martie 1865, Kiustenge

Iubite Gheorghiescule,

Eu sînt prins aici la Kiustenge, unde aștept de trei zile un vapor, ca să mă duc la Constantinopol.

Nu am putut să-ți răspund de la București, căci am avut atîta trebi și m-am pornit așa în grabă încît nu m-au mai încăput vremea să-ți scriu. Cu banca, după cum mi-ai scris, nici nu am avut vreme să vorbesc. Orîn-

zile de pe moșii rămîn a proprietății și țirculara lui Kogălniceanu chică jos, așa dar urmează cu darea lor după aceasta.

Pentru moșia Plăcinta trebuie neapărat să facem ce se poate ca să o vindem în feliul următor : o dată cu ce vom da orașului Galați, să dăm și și parcheturile la oamenii cei care le-au cerut, precum și dacă să va pute și partea ce era să o ei. Olarul, asămine și făciile ce le cere Dimitrache Munteanu. Dacă pentru preț nu să va pute mai mult decît 15 galbeni falcea, apoi ce să facem, să o dăm și așa ; căci am înțeles de la D. Vițu, cu care am vorbit la București, căci ei nu vor să dei mai mult.

Casa de la Țigănești fă ce-i face să nu stei lucru ; ca să nu pierdem vara degeaba ; căci înainte de toate este de neapărată nevoie să aibă Cocața o locuință.

Au făcut o greșală de a vroi un al treilea rind, lucru care după ideea mea era de prisos ; dar și-au făcut pe gust și nu am ce zice. Măcar cît a mai trăi să trăiască pentru dînsa și cu mulțămirea ei.

Vremea de față este critică, dar va trece și să vor pune toate la cale, vrînd Dumnezeu. Bonurile pentru pămîntul lăcuitorilor vor sluji la plata de datorii și cred că nu vor suferi nici o pagubă ; căci de pe acum sînt companii care vor a le cumpăra. Tot acum scriu și lui Manolache Iepureanu ca să să răpeadă pînă la Țarigrad unde să mă înțeleg cu dînsul spre a porni proces pentru Domnești și ca să-i dau toate sineturile răscumpărate, să cumpere și giumătate de Bărgăoani.

La întorcerea lui să va întîlni cu Domnița ca să puneți amîndoi la cale cum să să urmeze pentru a se nimeri lucru mai bine. Iți mai recomand casa de la Țigănești, ca doară să nu stei lucru și rugîndu-te să-mi scri la Constantinopol, despre cele ce vei mai fi făcut. Iți rămîn bun prieten.

C. NEGRE

Eu, vrînd Dumnezeu, mă voi întoarce în țară pe la mai.

(Achiziții noi CCXX/23)

3

2/14 mai 1865, Constantinopol

Iubite Gheorghiescule,

Pînă acum partea din moșia Bărgăoani neputînd fi însă scoasă la mezat pentru datorii răposatului Vogoridi, mai cu samă fiindcă s-au ivit niște sineturi plastografe de 18 mii galbeni, apoi acea parte nici s-au putut răscumpăra cu sineturile ce posedăm, atît cele de la Bălșoae, cît și cele de mai înainte. Prin urmare alcătuirea care am făcut-o cu Alecu Vogoridi, că pînă într-un an să-i dau partea frățini-său neputîndu-se îndeplini, trebuie acum să-i dăm dobînda, căci anul se împlinește la 4/16 iunie viitor. Și de acolo, apoi să face mezatul Bărgăoanilor de la iunie 1865 pînă la iunie 1866, precum nu mai este îndoială că să va face, apoi nu-i mai dăm nimica.

De aceea, te întreb de poți pregăți suma aceasta 2000 galbeni pînă la 4 iuni și te rog să-mi răspunzi îndată unde în ori care caz, să pot lua aice măsurile cuvenite. Numai să-mi scri grabnic, ca să știu ce să fac.

Cocuța vine în curînd, dacă nu cumva va fi și venit. Nu o supăra cu nici o treabă. Lasă, dacă voi veni și eu — cam pistje două luni — apoi atunci îi vom pune pe amîndoi în știința mai de aproape a trebilor lor.

Spre revedere rămîindu-ți bun prieten.

C. NEGRE

(Achiziții noi CLXXXV/8)

5

18/30 iunie 1865, Buiuk-dere

Iubite Gheorghiescule,

Ți-am scris mai dăunăzi că am plătit aice lui A. Vogoridi dobînda pe un an a 10.300 lire. Alcătuirea pe care am făcut-o cu dînsul au fost ca în curgere de un an sau să-i dau giumățate de Bărgăoani în a sa stăpînire, sau să-i răspund banii cu a lor dobîndă, cite 10%. Anul trecînd, i-am și plătit dobînda și el ne mai vroind a prelungi alcătuirea, au rămas ca să-i dăm banii înapoi. Pe de o parte aceasta este și mai bine pentru interesele Cocuții, căci moșia Bărgăoanii lăsa ca și după legea rurală, s-au grăbit posesorul a o mai lua în arendă tot cu prețul care o avea înaintea acestei legi. Iară după cum mi-au spus M. Epureanu falcea de iarbă să vinde cite 6 galbeni pe an și cea de arătură 4 galbeni, încît nu este alta de făcut acolo, decît a da pămînturi amu la cei de penpregiur care vin totdeauna de le iau.

Deci, oricînd vom putea vinde bucată aceea, dacă nu 30 mii galbeni, dar 25 negreșit și chiar s-ar găsi mușterii, unul de la Piatra și Bălănescul cel bătrîn. Ne-am alcătuit cu Iepureanu ca să punem înainte pe Nuga zaraful de la Bîrlad să stea la mezat cu sineturile cumpărate și să o luăm. Căci în dată ce voi sosi în țară, voi face cele de cuviință ca să să facă lichidația și să să mîntuie și această treabă.

Deci trebuie gîndit de pe acum ca din vînzarea Plăcintei să să puie banii luați de la A. Vogoridi de o parte, unde ai să înapoi cît de curînd spre a nu să plăți dobînda mai mult, mai ales că stăruie tare pentru primirea banilor săi. Te avizez de pe acum de această treabă și te rog să-mi scrii unde stă vînzarea Plăcintei și ce s-au mai făcut în această pricină.

Rămîindu-ți bun prieten

C. NEGRE

Am înțeles cum că cumnațul și Cocuța sînt la Văratîc. Așa este ? Dar pînile și finețele cum merg ? Scriem te rog.

(Achiziții noi CLXXXV/10)

4

7 iunie 1865, Constantinopol

Iubite Gheorghiescule,

Am primit scrisoarea D-tale și asupra celor ce-mi scrii răspund cu un proverb ; că după furtună vine și vreme bună. Cu vânzarea Plăcintei și cu bonurile ocîrmuirii pentru legea rurală va scăpa sora mea Cocuța de toate supărările ei.

Eu aice am plătit lui Alecu Vogoridi 1030 lire, escontîndu-mi leașa mea pe cîteva luni înainte; deci despre aceasta fii în pace și totodată nu spune nimic Cocuței, nici cumnatului. Asemenea, dacă Cocuța te va întreba de mi-ai plătit 4.000 franci și niște alte cheltuieli care i-am dat cumnatului Ruspoli cînd au fost aice, să spui că mi-ai plătit, ca să nu să supere și pe urmă vom face noi amîndoi socoteala și-mi vei plăti totul, cînd vor fi bani.

Pentru Manolachi Iepureanu s-au așezat ca să i să conțeze numai pe un an leașa pentru vechilic, afară de cele 1.200 galbeni care i s-au dat. De dînsul avem mai mult decît totdeauna trebuință ; căci Domneștii mai i-au dezbinat de hrisovul prin care să zice că giumătate au fost a răposatului Vogoridi și acum pi curînd are să să apuce a răspinge sineturi plastografe de 20.000 galbeni care din nou au ieșit la iveală pe numele lui Vogoridi. Are să dei hîrtie de taftopatie și înțelegi pre bine că acum mai mult decît totdeauna trebuie să-l ținem căci numai el prin poziția lui va fi în stare să descurce și să năvălească plastografia. Burduja nefiind pentru așa-menea mari trebi.

De aceea te rog să faci două poliți cîte 600 galbeni, una pentru sfîntul Dumitru viitor și cealaltă pentru sfîntul Gheorghe 1866 și să i le trimiți la Bîrlad, întocmai ca și cele două care i-au mai dat, fără ca să mai știe Cocuța și cumnatul și nefiind bani ca să plătească, voi da iar eu. Iți voi scrie mai mult despre aceste în curînd. Căci sînt și eu foarte ocupat acum cu chestia mînăstirilor, că doar să o isprăvesc mai curînd, ca să mă pot întoarce în țară unde să punem trebile la cale.

C. NEGRE

(Achiziția noi CLXXXV/9)

6

1-er décembre 1870, Ocna

Mon cher Manolachi,

Ja ne puis venir à Zigănești pour le moment ; ce sera pour plus tard. Voici quelle est mon idée sur ce qu'il y a à faire.

D'abord il faut vendre le maïs et le seigle échauffés pour profiter des prix d'aujourd'hui, avant qu'ils s'avarient tout-à-fait car alors on n'en prendra rien ou presque rien.

Il faut ensuite, quant à l'expropriation forcée, dire à Mr. Pogoni que la falche de terrain pris par Mr. Strusberg est tenue par la propriété à

100 ducats, l'une dans l'autre, sans préjudice de la forêt de qui part s'être trouvée sur les falches enlevées par le dit Strussberg, comme également sans préjudice des prétentions du fermier dépossédé. C'est un prix raisonnable sur lequel il n'y a rien à dire. S'il est refusé, il faut avoir secouru aux autorités, malgré la répugnance qu'il est bon d'avoir le procès.

Quant à l'argent des bons ruraux prends le si tu en as besoin. J'en ignore d'abord le chiffre. Il faudra faire pour cela un procès-verbal comme également pour la 600 ducats qui tu as prix déjà. Ainsi qu'une troisième procès verbal pour la vente du maïs et du siegle échauffés.

Je désirerais savoir où en sont les procès Rosnovano-Georgiesco et les Lipovans et si les papiers qui les concernent sont entre vos mains ou renfermés dans la caisse aux papiers-comme également à quels termes on les juges et où.

Je regrette de ne pouvoir venir à Zigănești comme je te l'avais télégraphié ; mais ce sera pour une autre fois et bientôt.

Je ne sais rien de prince Ruspoli, il paraît être très absorbé par les affaires de la bas pour ne point donner de ses nouvelles.

Adieu mon cher Manolachi à tantôt et tout à tout a toi.

C. NEGRE

(Achiziții noi CCXL/19)

COSTACHE NEGRI, CORRESPONDANCE INÉDIT

R é s u m é

L'auteur présente six lettres inédites du fond de l'Archive de Bucarest, concernant à quelques affaire en raison d'argent de madame Cocuța Conachi Vogoride, demi-soeur de Costache Negri, mariée avec Ruspoli. Bien que les lettres publiées se rapporte aux affaire de Cocuța pour la quelle Negri manifeste beaucoup d'affection, elles contiennent des renseignements qui soulignent des traits moraux de C. Negri qu' étaient déjà connus.

Ces lettres aussi met en évidence la probité morale de C. Negri, la caractéristique qu'il range à coté de N. Bălcescu, soulignant dans cette manière la personnalité ideale du militant pendant la revolution de 1848.